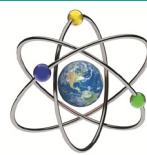

ISSN: 3060-4613

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№4/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 780 sahifa,
15-aprel, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Mizayeva Faroxat Odiljonovna – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O' – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjijev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Mizayeva Farokhat Odiljonovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

XXI asr tibbiyot atamashunosligi va unga ta'rif.....	12
Achilov Muzaffar Norquliyevich	
"4K" modeliga asoslangan ta'limda interaktiv metodlar va texnologiyalardan foydalanish usullari	15
Boltayeva Hulkar Mardonqul qizi	
Oliy ta'lim muassasalari kafedrası faoliyati samaradorligini oshirishda pedagogik risklarni boshqarish mexanizmi.....	18
Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda liderlik sifatlarini shakllantirishning pedagogik aspektlari.....	24
Djumayeva Dildora Isroilovna	
Urma zarbli cholg'ular turlari va ularda ijro etish usullari	27
Egamkulov Oybek Altmishevich	
Umuminsoniy va diniy qadriyatlarni yoshlarimiz ongiga singdirishda dialektikaning roli	31
Ergasheva Guzal Maxkamabayevna	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda ijtimoiy intellektni shakllantirish zamon talabi.....	34
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
Boshlang'ich ta'lim tarbiya fanida o'yin texnologiyalardan foydalanish metodikasi	37
Farsaxonova Dilafruz Rizaxonovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonining yo'nalishlari va usullari ...	41
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
Kurash sport turiga qiziquvchi ayollarning motivatsiya va o'z-o'zini anglash darajasi.....	44
Mamaraimova Ra'no Usmanovna	
The Teaching of Oral Production in the FFL Classroom: Linguistic and Psychological Difficulties	48
Narzulloyeva Dilfuza Bahriddin qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini teatrlashtirilgan faoliyat asosida rivojlantirish	54
Nurmatova Iroda Toxtasinovna	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetentlikni shakllantirishda pedagogik amaliyotning o'rni.....	56
Shamiyeva Manzura Fayzullayevna	
Globallashuv jarayonida o'quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini shakllantirish.....	59
Siddikov Baxtiyor Saidkulovich	
4-sinf o'quvchilariga maqollar ma'nosini tushuntirish usullari	63
Suvonova Shohida Murodullo qizi	
Kasbiy rivojlanish soatlarining pedagogik va psixologik asoslari.....	69
Temirova Rushana Ravshan qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko'nikmalarni shakllantirish mazmuni	73
Teshabayeva Zamira Sobirovna, Abdulatipova Mehribon Qahramon qizi	
Boshlang'ich sinf tabiiy fan darslarida STEAM yondashuvi va xalqaro baholash dasturlari.....	76
Usmonova Zulfiya Ilxomovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda konfliktologik kompetentlikning shaxs sifatlariga aloqadorligi	79
Muxammadiyeva Xadicha Karomatovna	
Русская документальная проза как отражение прошлого и настоящего общества	82
Дустова Ирода Шукрулло кизи	
Размышления о возникновении человеческих эмоций	86
Умарова Навбахор Шокировна, Зарипова Нигинабону Фахритдиновна	
Проблемы регулирования терминов в языкознании.....	89
Курбанова Гузаль Абдурахимовна	
Педагогические основы формирования интереса дошкольников к изучению иностранного языка в игровой среде.....	93
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Механика fanining rivojlanish tarixi.....	97
Esanov Nuriddin Qurbonovich	

Эффективность использования личностно-ориентированной технологии обучения в учебном процессе.....	100
Намозова Манзура Муродовна	
O'spirinlik davridagi depressiv holatlarni psixodiagnostika va psixokorreksiya qilish usullari	104
Bannayev Maxamadin Sotvoldiyevich	
Talabalarda axborot madaniyatini shakllantirish metodikasi	109
Radjabova Gulnoza Bahromovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining madaniy xilma-xillikni inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish usullari	113
Saffarova Mohidil Axmadovna	
Adabiy til va shevalar o'rtasidagi leksik tafovutlar: kelib chiqish sabablari va rivojlanish xususiyatlari	116
Qurbonova Asal O'tkirovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini CALP yondashuvi asosida o'qish savodxonligini oshirish	119
Ahmadjonova Mushtariy Bahodirjon qizi	
Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda bo'lajak mutaxassisning kasbiy kompetentligi	121
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Yusuf Xos Hojibning axloqiy qarashlarini shakllanishining tarixiy-ijtimoiy omillari	125
Berdaliyeva S. D.	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirish prinsiplari.....	128
Ibragimova Shaxnoza Tulqinovna	
Boshlang'ich sinflarga matematika o'qitish jarayonida ko'rgazmali qurollardan foydalanib dars samaradorligini oshirish	132
Mardonov Eshim Muratovich, Xushvaqto'v Ali Ashurovich, Narzullayeva Muxlisa Rustam qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-ijodiy faoliyatini takomillashtirish	135
Misirova Nodira Tovbayevna, Ergasheva Madina Qahramon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 6-7-yoshli bolalarni maktabga tayyorgarlik monitoringini tashkil etish	139
Ortiqova Gulhayo Erkinboy qizi	
-ayotgan bo'lsa shaklining lisoniy xususiyati va uning o'zgarishi.....	142
Safarov Firuz Sulaymonovich	
Sharq mutafakkirlarining pedagogik ta'limotlari va qarashlarida tarbiyaning ma'naviy, axloqiy negizlari	145
Xalilov Farhod Furqat o'g'li, Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Anvar Obidjon ijodining tadrijiy takomiliga doir mulohazalar	148
Mamatalimov Zafar Mamaraimovich	
Patologik fiziologiya fanini o'qitishda it texnologiyalarining o'rni.....	152
Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Mavlyanova Umida Nematovna, Sobirova Ra'no Tulqin qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning kognitiv kompetentligini rivojlantirishda motivatsion yondashuvning o'ziga xos jihatlari.....	156
Abdumanopov Muhammadsodiq Muhammadyusuf o'g'li	
The Role of Mass Media as a Tool in Teaching English Vocabulary to Young Learners	159
Dadaxonova Dilnavoz Zafarjon kizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim va tarbiya jarayonlarida bolalarning refleksiv faoliyatini rivojlantirish.....	164
Dilorom Xomidova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi	169
Fayziyeva Madinabonu Sohijon qizi	
O'zbek yosh oilalarida nikohning dastlabki yillarida oilaviy nizolarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	173
Hakimova Nargiza Djavlievna	
Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachi nutqi va unga qo'yiladigan talablar	176
Kazieva Turg'unoy Tursunboevna, Abdullayeva Kamola Erkin qizi	
Ikki tilli o'quv lug'atlari tuzishning lingvodidaktik asoslari (ingliz va o'zbek tillari negizida yaratilgan ikki tilli lug'atlar misolida)	179
Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	183
Saidova Mohinur Jonpo'latovna, Bo'ronova Nigora Umar qizi	
Modern Opportunities for the Integration of Technologies Into the Media and their Role in Improving the Efficiency of the Media.....	187
Salim Doniyorov	

Chizma geometriya va muhandislik grafikasi darslarida talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	192
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Теории и модели выбора брачного партнера	197
<i>Абдумуталова Мадина Абдумалик кизи</i>	
Maktabgacha ta'lim muassalarida outsorsingdan foydalanish masalalari	203
<i>Kasimova Gulyar Axmatovna</i>	
Arxitektura fanlarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari	209
<i>Astanov Tolib Muxtarovich</i>	
Talabalarda tadqiqotchilik qobiliyatlari	212
<i>Saidakbarova Nigora</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	216
<i>Tuxliyev Muslim Sherzod o'g'li</i>	
Искусственный интеллект в смешанном обучении	220
<i>Хикматов Нодир Назимджанович</i>	
The Literary Translation in English and its Linguistic Issues	224
<i>Ravshanova Ziyoda Qahramon qizi, Egamberdiyev Javlonbek Saynabi o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda ilg'or xalqaro pedagogik tajribalarni integratsiyalash: zamonaviy yondashuvlar, metodologiyalar va samaradorlik tahlili	229
<i>G'afurov Mirzo Ulug'bek Majidovich</i>	
Leksikologiya va uning nazariy asoslari	232
<i>G'anibayeva Bayyan Sharipbay qizi</i>	
Olimpiya ta'limini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etish	236
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	
Turizmga ta'limni samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	239
<i>Normurodova Zebo Eshmaxmatovna</i>	
Autizmning kelib chiqish sabablari va Rett sindromi	243
<i>Xakimova Zulhumor Xakimovna</i>	
Talabalarda akmeologik pozitsiyani rivojlantirishning dolzarb masalalari	246
<i>Xaitov Abdukosim Abdulkim o'g'li</i>	
Tibbiy ta'lim talabalarini ommaviy sport sog'lomlashtirish jarayoniga tayyorlashda tabaqalashtirilgan jismoniy ta'lim texnologiyasi va shart-sharoitlari	250
<i>Arabbayev Hurshid</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	255
<i>Eshonqulova Kamola Ibrohimovna</i>	
Virusli infeksiyalar zamonaviy diagnostikasi va davolash usullarining biologik asoslari	259
<i>Kaxorova Karomatxon Sovronbayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	262
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Buyuk ajdodlarimiz merosini o'rganish orqali bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik kasbga ijodiy munosabatini tarbiyalash	265
<i>Nishonova Shohista Boymatovna</i>	
Pedagogik jamoani rivojlantirish va motivatsiyalashning zamonaviy strategiyalari	268
<i>Pardayeva Yulduz Muradullayevna</i>	
15-16 yoshli voleybolchi qizlarning jismoniy rivojlanishining yoshga bog'liq xususiyatlari	272
<i>Po'latova Shahnoza Ikrom qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	276
<i>Raxmonov Baxtiyor Azzamovich</i>	
Ingliz tili darslarida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'siri	279
<i>Shoisayeva Dilxumora Shojalil qizi</i>	
Abu Ali ibn Sinoning matematika fanida qoldirgan merosi	283
<i>Toshboyeva Nargiza Yo'ldashevna, Tursunova Nigora Ulug'bek qizi</i>	
Aksiologik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	286
<i>Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li</i>	

Научные основы формирования навыков сотрудничества у детей дошкольного возраста посредством квест-игр.....	290
Джамилова Наргиза Нуритдиновна, Мухаммадиева Фарангиз	
Теоретические основы формирования международной компетенции обучающихся.....	294
Миркомиллова Шахзода Асрор кизи	
Boshlang'ich sinflar matematika darslarida kombinatorikaga oid masalalar	300
Roziqova Farizoda Ruyiddin qizi, Berdiyev Bahodir Ravshanovich	
pedagogik kompetentlikning ilmiy-nazariy asoslari.....	305
Eshbekova Dilnoza Ibraimovna	
Murakkab sintaktik qurilmalar va ularning matndagi paradigmatic o'rni	308
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish	311
Panjiyeva Shahlo Zulfixor qizi	
Kichik maktab yoshidagi zaif eshituvchi o'quvchilarning dialogik nutqining xususiyatlari.....	314
Qodirova Mahzuna Shamshidin qizi	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi fanidan talabalar mustaqil o'rganish jarayoni	320
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich	
A System of Exercises Aimed at Developing Linguocognitive Competence in Future Psychologists	324
Allamuratov Gafur Ashurovich	
Boshlang'ich 4-sinf o'quvchilarini sinfdan tashqari mashg'ulotlarda jismoniy qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirish omillari – natijalar misolida	327
Asqarov Ahliddin Alisher o'g'li	
Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalarning monologik nutqini o'rganishning ilmiy asoslari.....	332
Egamberdiyeva Shahnoza Akbar qizi	
Tog'ay Murod asarlarida umuminsoniy va milliy qadriyatlar talqini	335
G'aybullayev Boburmirzo	
Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsoniga ega bolalar bilan korreksion ish tamoyillari	338
Ikramova Dilafruz Furqat qizi	
Rahbarlik personaliga kadrlar tayyorlab berishning psixologik omillari	341
Karimjanova Yoqutxon Urinbaevna	
Integration of Modern Technologies in Teaching English	344
Dautova Makhbuba Normamatovna	
Effective Teaching Methods for Enhancing Topic Vocabulary Acquisition in School Learners	347
Absamadova Munira Isroilovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	352
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
Bo'lajak harbiy ta'lim o'qituvchilarini o'qitishda ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslari.....	355
Xolmonov Mansur Narzulloyevich	
Imperativ algoritmik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv xususiyatlari.....	358
Xushvaqtov Umar Norqobilovich	
Perefrazalarni o'rganish jarayonidagi ilmiy yondashuvlar va ularning xususiyatlari	363
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Интеграция русского языка в экономическое образование: значение и перспективы	366
Адилова Солия Адиловна, Нуридинов Бехруз Акбар угли	
Ta'lim jarayonida interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	369
Abdullayeva Zilola Baxtiyor qizi	
Hikoya matni ustida ishlashda PIRLS topshiriqlaridan foydalanish	372
Bayzakova Malika Abdukayumovna	
Fanlararo aloqadorlik asosida maktab fizika kursini o'qitish jarayoni	376
Boyuturayeva Gulbahor Kamoliddin qizi	
Janubiy Koreya ta'lim tizimidagi yutuqlarini o'rganish va ularning yutuqli tajribalarini O'zbekistonda tatbiq qilish.....	380
Nosirova Shaxrizoda Akram qizi	
Sharq allomalarining qarashlarida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-estetik rivojlantirish masalalari.....	384
Otaboboyeva Umida Ilhomovna	

Developing English Writing Skills Through Technology and Self-Regulation in Differentiated Instruction in Uzbekistan	388
Selimova Gulsana	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini estetik tarbiyalashning mavjud holati	393
Temirova Matluba Karim qizi	
Ona tili fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayonlarini loyihalashtirish	397
Taylakova Dilnoza Norbekovna	
badiiy diskurs va badiiy matn dixotomiyasi	400
Ubaydullayeva Dilafruz Fazliddinova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishida fonetik mashqlarning o'rni	403
Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li	
Методологические подходы к развитию творческого интеллекта у студентов педагогических специальностей	407
Анварова Хуснора Давронбек кизи	
Международный опыт подготовки педагогических кадров	410
Исманова Гульнора Гафуровна	
Yo'lovchi transport vositalari haydovchilarining professional yutuqlarida shaxsiy fazilatlarining ta'siri	416
Bazarov Naufal Kaxramonovich	
Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari	419
Abdullayeva Feruza Nurillayevna	
The Importance of Book Trailer Technology in the Educational Process	422
K. A. Mamatkulova, Munisa Khodjayeva	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda badiiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish	425
Umarova Gulshod Abdujabbarovna	
Kulolchilik san'atining bosqichlari va bezak uslublarining zamonaviy rivoji	431
Mannonova Maftuna Shukrillo qizi	
Yoshlarda faol fuqarolikni shakllantirishning tuzilmaviy-protsessual modeli	434
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	
Yoshlarda faol fuqarolikni shakllantirishning tuzilmaviy-protsessual modeli	434
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarining pedagogik mahoratini takomillashtirish omillari	440
Abdumannotov Abdumajid Matayevich	
O'qituvchilarda innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun yangi motivatsion yondashuvlar	443
Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Bolalarda xotira va diqqatni rivojlantirish	447
Fayziyeva Nodira Sobirovna, Turobova Munira Tolibjon qizi	
Kichik maktab yoshidagi bolalarda qo'rquv holatining psixologik xususiyatlari	451
Gaziyeva Nigora Shamsiddinovna, Gazibekova Gulavza Ergashevna	
O'zbekistonning janubiy tumanlarida o'suvchi sholi parazit nematodalar mavzusida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyasini rivojlantirish	455
Haydarova Pardaxol Boboqulovna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida PIRLS topshiriqlarining ahamiyati	459
Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna, Toshpo'latova Ruxshona Alisher qizi	
Talabalarda fonetik ko'nikmalarni shakllantirishning didaktik ta'minotini takomillashtirish (nemis tili misolida)	462
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Loyiha faoliyati talabalarning kognitiv faolligini oshirish vositasi sifatida	466
Otepbergenov Jetkerbay Sakbergenovich	
Bolaning axloqiy intellektini shakllantirishda otaning roli	470
Qayimova Maftuna Tursunovna	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida lingvistik mashqlarning o'rni va ahamiyati	474
Shodiyeva Mehribon Amin qizi	
Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda mental arifmetikaning o'rni	477
Sulaymonova Nigora Olimjon qizi	
Yuguruvchilarning yillik tayyorgarlik jarayonlarini tashkil etishning pedagogik asoslari	481
Tagayev R. M.	

Boshlang'ich sinflarda mantiqiy masalalarni o'rgatishdagi yangi yondashuvlar va metodlar	487
<i>Tursunova Nigora Ulug'bek qizi, Xoshimova Husnidabonu Nozimjon qizi</i>	
Ingliz tilini o'rgatishda interaktiv o'qitish texnologiyalarini takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	492
<i>Yuldasheva Umidaxon Maxmudovna</i>	
Muammolarni hal qilishda qo'llaniladigan usullar	495
<i>Abdullayeva Saodat Mengbayevna</i>	
Подходы изучения криминогенного климата в обществе и его социально-психологические аспекты	498
<i>Абдуллажанова Дилнозахон Султанбековна</i>	
Jinsiy identifikatsiya masalalarini o'rganishda gender farqlar	502
<i>Murodov Mashrab Yoqub o'g'li</i>	
Raqamli texnologiyalarning boshlang'ich ta'lim tizimidagi afzalliklari	505
<i>Husenova Aziza Sharipovna, Mardonova Ismigul Dilshod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutq va fikrlash faoliyatini rivojlantirish texnologiyalari	509
<i>Mamadalieva Nilufar Bahodirovna</i>	
"Nafas olish sistemasi" mavzusi bo'yicha o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini nostandart topshiriqlar orqali baholash	513
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Jalilov Doston Komil o'g'li</i>	
Iqtidorli bolalar bilan ishlashda individuallashtirilgan ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	519
<i>Norbutayeva Muxabbat Rustam qizi</i>	
Inklyuziv ta'lim va uni oliy ta'lim muassasalarida joriy etish xususiyatlari	523
<i>Akbarova Sayyora Shuxratovna, Akbarova Kamola Abdujabbor qizi</i>	
Ta'lim sohasida strategik rejalashtirish	529
<i>Mansurov Farrux Najmitdinovich</i>	
Ta'lim tizimi sifatini oshirishda timss va egma kabi xalqaro tadqiqotlarning roli	533
<i>Abdullayeva Feruza Nurilloyevna, Mizrobova Mohigul Muhammadjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limni ijodiy tashkil etishda divergent tafakkurning ahamiyati	537
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna</i>	
"Sog'inch masofasi" – masofa tanlamasi tuyg'ular to'plami	541
<i>Bekposhsha Rahimova, Muyiba Otamuratova</i>	
Qalblarga qo'ngan she'riyat yoxud "vaqt ushoqlari" haqida so'z	543
<i>Bekposhsha Rahimova, Hikmat Yusupov</i>	
Project-Based Explaining in Economic Studies	547
<i>Hojiyeva Iroda</i>	
Chet tili darslarida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy hamda amaliy natijalari	550
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy faoliyatini strategik boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	554
<i>Ochilova Gulnoza Odilovna, Qodirov Abdulaziz Rahmandjonovich</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga o'rgatish yo'llari	559
<i>Qoraboyeva Nargiza, Abdulazizov Shahzodbek</i>	
Ta'lim sifatini oshirishda innovatsion korporativ hamkorlikni rivojlantirish muammolari va istiqbollari	563
<i>Ochilova Gulnoza Odilovna</i>	
Zamonaviy shaxsni voyaga yetkazishda nafosat tarbiyasining ahamiyati	569
<i>Xudayberdiyeva Xuriyat Karimberdiyevna</i>	
Talabalarda millatlararo muloqot madaniyatini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	573
<i>Nargiza Karimova Mamatkadirovna</i>	
Constant Changes in Educational Environments and the Continuous Advancement of Teachers' Media Literacy in the Information Age	577
<i>Khujaniyazova Guzal Yuldashevna</i>	
Роль интегративного подхода в преподавании родного языка в начальном образовании	581
<i>Авазова Муштарий Алишеровна</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim turlari va texnologiyalari	585
<i>Boychayeva Sharifa Saidkulovna</i>	
The Role of Artificial Intelligence in Integrating Pedagogical Opportunities for Developing Social Activity of Future Preschool Education Organization Educators	588
<i>Xabibullayeva Shaxlo Ulmesovna</i>	

Uzluksiz kasbiy ta'limda tizimli yondashuv asosida ilmiy-ta'limiy potensialini shakllantirish yo'llari	592
Saidova Zarifa Uskanboy qizi	
Muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishda pirls metodologiyasining psixolingvistik asoslari	595
Choriyeva Valida Abdug'ani qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda ona tili darslarining ahamiyati	598
Go'zalxon O'sarova Rasuljon qizi	
Maktabgacha ta'limda ma'naviy tarbiyani amalga oshirishning dolzarbligi	601
Matchanov Bekpo'lat Omanbayevich	
Talabalarni milliy kontent asosida o'qitishning ilmiy nazariy asoslari.....	604
Mirzaakbarov Abdurasul Mirzaakbarovich	
Tashkilotda xodim temperamenti va uning ish faoliyatiga ta'siri	607
Otanazarova Muhayyo Uktamovna	
Virtual ta'limda pedagog shaxsning shakllanishi	611
Sayitova Umida Hikmatillo qizi	
Maktab o'quvchilarida barqaror rivojlanish maqsadlarini shakllantirishda 5E modelidan foydalanish.....	615
Toyirova Maxmuda Mamatovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axborot kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	620
Tuychiyeva Zulfizar Boxodir qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyani rivojlantirish asosida pedagogik mas'uliyatni shakllantirish metodikasi	623
Umarov Azizbek G'ayratbek o'g'li	
Механизмы формирования характера трудолюбия в младшем школьном возрасте	626
Зийяев Амаль Толибович	
Fikrlashning makrokognitiv ko'rsatkichlari	630
Omonova Muxlisa Do'snazar qizi	
Возможности мультимодального подхода в реализации арт-педагогике.....	633
Турсунова Эльмира Улугбековна, Рузметова Хилола Абдушариповна	
"Turkiy guliston yoxud axloq" asarining og'zaki va yozma nutqni rivojlantirishdagi ahamiyati.....	636
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Rajabova Sarvinov Shovkatjon qizi	
Talabalarni o'z mehnati samarasini ko'rish orqali motivatsiyasini oshirish usullari	640
Abdullajonova Dildora Rustamjonovna	
Sun'iy intellekt yordamida kiberhujumlarni aniqlash va oldini olishning zamonaviy usullari.....	644
Asatova Shaxrizoda Rustam qizi	
Pedagoglarda kasbiy stressning psixoemotsional holatlari	648
Axmedova Dildora Maxmudovna	
Tog'ay Murod qissalarining ba'zi bir til xususiyatlari	653
Kobilov Nomoz O'rolovich	
Suzish ixtisosligidagi talabalarni suvda va quruqlikda mashg'ulotlarini tashkil etish uslubi.....	657
Nosirov Sardor	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik ahamiyati	661
Otabek Abduraxmonov	
The Role of English as a Global Lingua Franca in Education and Business	664
Ziyoda Qahramon kizi Ravshanova	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy deformatsiyani shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar	667
To'lanova Mahliyo Muratali qizi	
Atrof-olam bilan tanishtirishga oid eng ilg'or yondashuvlar	671
Tursunboyeva Zuxra Umid qizi	
Роль коммерческих банков как субъектов рыночной экономики для Республики Узбекистан	675
Комилова Мукаррам Кобилжоновна, Махмудова Райхона, Туркменбаев Саламат, Уринбоева Дурдона	
O'quvchi zehning kognitiv jarayonlar ta'sirida yuzaga chiqish omillari.....	678
L. S. Tursunov	
Immersiv texnologiyalar asosida virtual ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari.....	681
Istamova Dilnoza Norboyevna	
Til ta'limida test sifatini baholashning ilmiy-nazariy asoslari.....	686
Kamoliddinova Nargiza	

Zamonaviy jamiyatda shaxs infantilizmining namoyon bo'lish shakllari va uning ijtimoiy-psixologik sabablari	691
Po'latov Uyg'un, Holmatov Mansur	
Mediadiskurs va uning lingvistik xususiyatlari	695
Sharipova Sabaxon Abdillajonovna	
Klinik farmakologiya fanida talabalarning farmakompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	699
Sobirjonov Islombek Tavakkaljon o'g'li, D. T. Samatov	
Psychology of Sport in the Life of an Athlete	701
Tokhirova Shokhsanam Farxod kizi	
Boshqotirmalar va o'yin mexanikalarning ta'limda integratsiyasi: innovatsion yondashuvlar	705
Turabova Soxibjamol Talatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda mavzuga asoslangan yondashuvning ahamiyati	708
Xamrayeva Gulchexra Ibraximovna	
Diniy diskurs tushunchasi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy talqinlar (Tohir Malik asarlari misolida)	712
Fayzullayeva Maftuna Odil qizi	
Futzal mashg'ulotlarida innovatsion texnologiyalar: monitoring va videoanaliz imkoniyatlari	718
Davranov E. O.	
Promoting Independent Sentence Construction in Esl Learners by Minimizing Overreliance on Translation Tools	723
Mutabar Kasimkhodjayeva	
O'qituvchining sifatli baholash tizimlari va o'quvchilarning o'qish motivatsiyasiga ta'siri	727
Lapasova Zebiniso Xidirovna	
Bo'lajak mutaxassislarda liderlik va kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha ta'lim xizmatlarini tashkil etish masalalari	731
Abdullayeva Aziza Xudayberganovna	
Adabiyot darslarida guruhli loyihalar orqali kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish	734
Abdullayeva Maftuna Odiljon qizi	
O'rta maktab o'quvchilari o'rtasida futzal orqali jismoniy faollikni oshirishning pedagogik asoslari	738
Davranov E. O.	
Oliy o'quv yurtlarida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy tayyorlash mexanizmlari	743
Nazirova Guzal Malikovna	
Pedagogik integratsiya tamoyillari va ularning dunyoqarash shakllantirishdagi roli	747
Xaqqulov Komil Yusupovich	
Abdulahobxo'ja o'g'li Poshshoxo'ja pedagogik qarashlarida milliy vatanparvarlik tarbiyasi g'oyasining yoritilishi	750
A. N. Nusratov	
Ilk o'rta asrlarda chag'oniyon toponimlari bilan bog'liq tadqiqotlar	754
Boboyeva Sitara Ro'zimaxmatovna	
Boshlang'ich sinf tabiiy fan darslarida interfaol metodlardan foydalanish samaradorligi	759
Dilrabo Xodiyeva	
Yosh tennischilarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish uslubi	762
Yoqubova Zulaykho Alisherovna	
Study of the Influence of The Level of Development of Coordination Abilities in Hearing-Impaired Tennis Players Aged 10–12 on Competition Results	766
Azamatov A. I.	
Maktab yoshidagi o'quvchilarda harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish (kurash)	771
Qon'irbaev Dastan	
Geografiya ta'limida yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va qo'llash metodikasini takomillashtirish	775
Xodjaniyazova Shoxsanam Ergash qizi	

GEOGRAFIYA TA'LIMIDA YANGI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQISH VA QO'LLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Xodjaniyazova Shoxsanam Ergash qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi
3-kurs talabasi

ORCID: 0000-0003-2439-1483

Annotatsiya: Geografiya ta'limi zamonaviy ta'lim jarayonining muhim qismlaridan biri bo'lib, unda o'quvchilarga nafaqat Yer yuzasining tabiiy va ijtimoiy-geografik xususiyatlari o'rgatiladi, balki ularning atrof-muhitga bo'lgan munosabatini shakllantirish ham alohida ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ta'lim sohasida yuz berayotgan o'zgarishlar yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, geografiya fanida o'quvchilarning fanga qiziqishini oshirish, bilimlarni chuqurlashtirish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Shu bois, geografiya ta'limida yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni samarali qo'llash metodikasini takomillashtirish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Ushbu jarayon ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda ta'limni zamonaviy talablar asosida tashkil etishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: geografiya ta'limi, pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuv, interaktiv metodlar, AKT, metodika, ta'lim sifati, o'quv jarayoni, amaliy ko'nikmalar, o'quvchilar faolligi.

Abstract: Geography education is an essential part of the modern educational process. It involves teaching students not only the natural and socio-geographical features of the Earth's surface but also fostering their attitude toward the environment. The current changes in the field of education necessitate the implementation of new pedagogical technologies. In geography specifically, innovative approaches play a vital role in increasing students' engagement, deepening their knowledge, and developing practical skills. Therefore, designing new pedagogical technologies and enhancing the methodology for their effective application in geography education is a critical task. This process contributes to improving the quality of education, developing students' independent thinking abilities, and aligning teaching practices with modern educational standards.

Key words: geography education, pedagogical technologies, innovative approach, interactive methods, ICT, methodology, quality of education, educational process, practical skills, student engagement.

Аннотация: Географическое образование является важной частью современного образовательного процесса, в рамках которого учащиеся изучают не только природные и социально-географические особенности земной поверхности, но и формируют отношение к окружающей среде. Современные изменения в сфере образования создают необходимость внедрения новых педагогических технологий. Особенно в географии инновационные подходы играют важную роль в повышении интереса учащихся, углублении знаний и развитии практических навыков. В связи с этим разработка новых педагогических технологий и совершенствование методики их эффективного применения в географическом образовании являются актуальными задачами. Этот процесс способствует повышению качества образования, развитию навыков самостоятельного мышления учащихся и обеспечению образовательного процесса в соответствии с современными требованиями.

Ключевые слова: географическое образование, педагогические технологии, инновационный подход, интерактивные методы, ИКТ, методика, качество образования, учебный процесс, практические навыки, активность учащихся.

KIRISH

Dunyoda bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion yondashuv asosida mutaxassis sifatida tayyorlashda ta'lim berish jarayonini yuksak darajaga olib chiqish bo'yicha xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalarini o'rganish, ular bilan hamkorlikda tadqiqotlar olib borish va amaliyotga qo'llash talab etilmoqda. 2030-yilgacha belgilangan xalqaro ta'lim konsepsiyasida "butun hayot davomida sifatli ta'lim olishga imkoniyat yaratish" dolzarb vazifa

sifatida belgilangan. Ushbu konsepsiya doirasida ta'lim tizimida pedagoglar, jumladan, bo'lajak o'qituvchilarni kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlik darajasi hamda ijodiy tafakkurini rivojlantiradigan, jahon andozalariga mos keladigan innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy vositalardan foydalanish imkoniyatini kengaytirish bugungi kun uchun ustuvorlik kasb etadi ^[6]. Geografiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash zarurati, ularni ishlab chiqish va samarali joriy etish metodikasi yoritiladi. Shuningdek, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahliliy yondashuv va geografik tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlar, ayniqsa, geografiya fanini o'qitishda yangicha pedagogik yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda. An'anaviy usullar bilan bir qatorda, interfaol metodlar, AKT vositalari, modulli o'qitish, loyiha asosida ta'lim kabi zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirib, chuqur bilim olishlariga xizmat qilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda bugungi globallashuv jarayonida oliy o'quv yurtlarida tahsil olayotgan "Geografiya" ta'lim yo'nalishi talabalarini innovatsion ta'limga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish, raqamli texnologiyalar va dasturiy ta'lim ilovalaridan foydalanib ta'lim berish, shuningdek, shu yo'nalishga oid metodikalarni ishlab chiqish dolzarb ahamiyatga ega.

Hozirgi globallashuv sharoitida yetuk mutaxassis kadrlarni tayyorlash zarurati, demokratik o'zgarishlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyati asoslari konsepsiyasini amalga oshirishda kreativ fikrlovchi, innovatsion texnologiyalar va dasturiy ta'lim vositalarini mukammal egallagan mutaxassislar tayyorlash alohida ahamiyat kasb etadi. Innovatsion ta'lim tendensiyalari asosidagi xalqaro pedagogik tajribaga ko'ra, "Geografiya" ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy faoliyatga oid kreativligini rivojlantirishda bir qancha dasturlar asosida ishlab chiqilgan dasturiy ta'lim vositalarining yangi avlodlarini takomillashtirish orqali majburiy va tanlov fanlarini virtual reallik qonuniyatlari asosida o'qitish, talabalarni innovatsion kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida dasturiy ta'lim vositalarini samarali qo'llash orqali ularning imkoniyatlari to'liq ochib berilmaganligi, kompyuter dasturlaridan foydalanish metodikasi asosida o'qitishni mazmunan takomillashtirish zarurati mavjud. Bu esa mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi ^[6].

Respublikamiz olimlaridan B.M. Abduraxmonovning ilmiy ishlarida umumiy o'rta ta'lim maktablari o'quvchilarining geografik madaniyatini shakllantirish jarayonining tasviriy-didaktik jihatlarini, ta'lim vositalari tasnifi, ta'lim muhiti va ular orasidagi uzluksizlik hamda uzviylikni hisobga olgan holda metodik jarayonni amalga oshirish tizimi va modeli ishlab chiqilgan. Ta'lim vositalaridan foydalanish hamda model komponentlarining uzviy bog'liqligi asosida o'quvchilarning baholash darajalarini refleksiv tahlil qilish, tahliliy faoliyat natijalari orqali xaritagrafik savodxonlikning kafolatlangan samaradorlik ko'rsatkichlari aniqlangan. Shu asosda o'quvchilarning geografik madaniyatining shakllanishini ta'minlovchi ta'lim vositalari majmuasidan foydalanishning didaktik, ergonomik va metodik talablari elektron darsliklar va interfaol xaritagrafik qo'llanmalar asosida takomillashtirilgan ^[8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ijodkor shaxsning shakllanishi shaxsning o'zaro mos tarzda bajarilgan kreativ faoliyati va kreativ mahsulotlarni yaratish borasidagi rivojlanishi sifatida belgilanadi. Ushbu jarayonning sur'ati va qamrovi biologik va ijtimoiy omillar, shaxsning faolligi va kreativ sifatlarini, shuningdek, mavjud shart-sharoit, hayotiy muhim va kasbiy shartlangan hodisalarga bog'liq. Zamonaviy sharoitda pedagogning kreativlik sifatlariga ega bo'lishi taqozo etiladi. Bo'lajak "Geografiya" fani o'qituvchisining kreativlik sifatlariga ega bo'lishi uning shaxsiy, tabiiy va ijtimoiy jihatlarini samarali tashkil etishga yo'naltiradi. Yangi pedagogik texnologiyalarning mohiyati shundan iboratki, ular zamonaviy ta'limda o'qituvchining o'quvchi bilan interaktiv muloqotini kuchaytiradi, o'quv jarayonini vizual, amaliy va mustaqil tahlil asosida tashkil etishga imkon beradi ^[6]. Geografiya darslarida qo'llaniladigan innovatsion texnologiyalar – klaster, aqliy hujum, konseptual xaritalar kabi metodlar orqali mavzuni chuqur tahlil qilish imkonini yaratadi. Geografik axborot tizimlari (GAT/GIS), raqamli xaritalar va simulyatsion dasturlar ta'lim samaradorligini oshiradi.

Proyekt usuli asosida o'quvchilar real geografik muammolar yechimini mustaqil izlaydi. Metodikani takomillashtirish yo'llari sifatida o'qituvchilarning malakasini oshirish, doimiy trening va seminarlar tashkil etish, pedagogik tajriba almashinuvi va innovatsion loyihalarni joriy etish, o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlarini inobatga olgan holda dars jarayonini moslashtirish kabilarni ko'rsatish mumkin. Geografiya ta'limida yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash nafaqat ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning fanga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi. Bu borada metodik yondashuvni doimiy ravishda takomillashtirib borish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarning geografiya fanidagi o'rni beqiyosdir.

Geografiya – atrof-muhit, tabiat va inson o'rtasidagi o'zaro aloqalarni o'rganuvchi kompleks fan bo'lgani sababli, uni o'qitishda turli texnologiyalarni integratsiyalash imkoniyati yuqori.

Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) geografik ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish, xaritalar bilan ishlash, statistik tahlil va prognozlash jarayonlarini interfaol shaklda olib borishda katta rol o'ynaydi. Dars jarayoniga innovatsion yondashuvlar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: Blended Learning (aralash ta'lim) – an'anaviy va onlayn darslarni uyg'unlashtirish orqali o'quvchini mustaqil ishlashga rag'batlantiradi; Flipped classroom (ag'darilgan sinf) – o'quvchilar mavzuni uyda o'rganib, sinfda amaliyot va muhokama bilan shug'ullanishadi; Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) – geografik bilimlarni mustahkamlash uchun interaktiv testlar, viktorinalar va musobaqalar orqali motivatsiyani oshiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Geografiya ta'limida yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni qo'llash metodikasini takomillashtirish uchun quyidagi yechimlarni taklif etish mumkin. Avvalo, o'quvchilarning qiziqishini uyg'otish va geografiya fanini yanada interaktiv qilish maqsadida multimedia, virtual va ortirilgan haqiqat (VR, AR) kabi zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish muhimdir. Ushbu texnologiyalar orqali o'quvchilarga murakkab geografik jarayonlar va konseptlarni amaliy misollar yordamida tushuntirish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, o'qituvchilarning yangi pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llay olishlari uchun malaka oshirish va qayta tayyorlash dasturlarini tashkil etish zarur. Bu borada onlayn kurslar, seminarlar, treninglar va tajriba almashish imkoniyatlari katta ahamiyat kasb etadi. Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini kuchaytirish, ya'ni zamonaviy kompyuterlar, interaktiv taxtalar, multimedia vositalari va barqaror internet tarmog'iga ulanish imkoniyatlarini kengaytirish, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali amalga oshirilishi lozim. Shu bilan birga, geografiya ta'limi dasturlarini yangi pedagogik texnologiyalar asosida zamon talablariga moslashtirish ham dolzarb vazifadir.

O'quv dasturlarida interaktiv metodlar, onlayn resurslar, elektron darsliklar va multimedia materiallarini keng qo'llash ko'zda tutilishi kerak. O'quvchilarning texnologik savodxonligini oshirish uchun esa ularni internetda geografik manbalarni izlash, raqamli xaritalar tuzish, GIS (Geografik axborot tizimi) texnologiyalaridan foydalanishga o'rgatish muhimdir. O'qituvchilar o'quv jarayonini interaktivlashtirishga alohida e'tibor qaratishlari, ya'ni mavzularni guruhli ishlar, muhokamalar, amaliy mashg'ulotlar orqali o'rganish va o'quvchilarga o'zlarini sinab ko'rish imkonini yaratishlari lozim. Bundan tashqari, geografiya faniga oid o'quv materiallarining virtual versiyalarini yaratish, masalan, raqamli darsliklar, interaktiv xaritalar, videolar va boshqa vizual vositalar yordamida mavzularni o'zlashtirish samaradorligini oshirish mumkin. O'qituvchilar, ilmiy xodimlar va pedagogik texnologiyalarni ishlab chiquvchilarni birlashtirgan pedagogik tarmoqlarni shakllantirish, bu orqali yangi texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytirish ham dolzarb masalalardan biridir. Bundan tashqari, innovatsion tadqiqotlar o'tkazish va tajriba almashish orqali geografiya ta'limida ilg'or pedagogik yondashuvlarni rivojlantirish mumkin.

Ushbu takliflarni amalga oshirish uchun ta'lim muassasalari, davlat idoralari va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, mavjud resurslar va bilimlarni birlashtirish zarur. Geografiya ta'limida yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni amaliyotda qo'llash metodikasini takomillashtirish bugungi kunda xalqaro miqyosda shakllanayotgan asosiy tendensiyalar va yangiliklar asosida olib borilmoqda. Ushbu jarayon o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilar va o'qituvchilarni zamonaviy bilim texnologiyalari bilan tanishtirish va ularni ta'lim jarayoniga integratsiyalashga xizmat qiladi.

XULOSA

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsion kasbiy faoliyatga ega bo'lgan talabalarda quyidagilar namoyon bo'ladi: bo'lajak pedagoglar xayollariga kelmagan g'oyalarni bildiradilar, o'zlarini ifoda etishning o'ziga xos uslubini tanlaydilar, ba'zan mavzuga aloqasi yo'q yoki g'ayrioddiy savollar beradilar, yechimi ochiq qolgan vazifalardan zavqlanadilar, g'oyalarni aniq dalillar asosida muhokama qilishni afzal ko'radilar, muammoning yechimini topishda noan'anaviy yondashuvni tanlaydilar^[7]. Quyidagi yo'nalishlar va metodikalar asosiy e'tiborni jalb qilmoqda: interaktiv o'qitish texnologiyalari – interaktiv doskalar, smartfonlar, planshetlar va kompyuterlar yordamida o'qitish metodikalari keng qo'llanilmoqda. Bu texnologiyalar geografiya darslarida vizual tasvirlar, interaktiv xaritalar va 3D modellardan foydalanishga imkon beradi.

Bu o'zgarishlar talabalarga darsni samarali o'zlashtirishda yordam beradi va geografik tushunchalarni yaxshiroq anglash imkonini yaratadi. Blended learning (aralash ta'lim) – ya'ni an'anaviy darslar bilan onlayn ta'limni birlashtirish metodikasi dunyo bo'ylab keng tarqalmoqda. O'quvchilar internetda geografik axborotlarni o'rganish, video darsliklar orqali mavzularni mustahkamlash va onlayn testlar orqali o'z bilimlarini tekshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu usul darslarning moslashuvchanligini oshiradi. Geografik axborot tizimlari

(GAT) va kartografiya dasturlari – GAT texnologiyalari geografiya o'qitishida muhim rol o'ynamoqda. O'quvchilar geografik xaritalar va ma'lumotlar bazalarini yaratish, tahlil qilish va vizualizatsiya qilish orqali o'z bilimlarini mustahkamlaydilar. Bu texnologiyalar o'quvchilarga zamonaviy tizimlar orqali real vaqt ma'lumotlari bilan ishlashni o'rgatadi. Kooperativ o'qitish metodikasi – dunyo bo'ylab geografiya o'qituvchilari o'quvchilarning guruhlariga bo'linib birgalikda ish olib borishlarini rag'batlantirmoqda.

Bu metodika o'quvchilarning jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishga, mavzularni turli nuqtai nazarlardan ko'rish imkoniyatini yaratishga yordam beradi. Muammoli ta'lim (Problem-based learning) – geografiya o'qitishida bu metodika muammolarni tahlil qilish va ularni hal etish orqali o'quvchilarning ijodiy va analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Muammoli ta'lim, ayniqsa, geografik masalalarni hal qilishda o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni mustaqil fikr yuritishga undaydi. Yangi multimediya vositalari – virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) kabi texnologiyalar geografiya ta'limiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu vositalar orqali o'quvchilar dunyo bo'ylab turli joylarni virtual ravishda sayohat qilishlari mumkin, bu esa geografiya bilimlarini interaktiv tarzda o'rganishga yordam beradi. Dunyo miqyosida geografiya o'qitish metodikasini takomillashtirishda texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy qilish orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akramov M. Geografiya ta'limi metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, 2015.
2. Tursunov X. Geografiya fanining didaktikasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti, 2017.
3. Umarov B. Pedagogik texnologiyalarni qo'llash metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston Pedagogika Universiteti, 2018.
4. Xodjayeva D. O'quv jarayonida innovatsion metodlarni qo'llash. – Toshkent: O'zbekiston, 2016.
5. Usmonov A. Interaktiv metodlar va ularning geografiya ta'limidagi ahamiyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Shadiyeva N.Sh. Talabalarni innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish (geografiya ta'lim yo'nalishi misolida). Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiya avtoreferati. – Samarqand, 2024. – 125 b.
7. Shadiyeva N.Sh. Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarida virtual ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish // Ilm-fan texnologiyalari. – Buxoro, 2023. – №3(1). – B. 52–57.
8. Shadiyeva N.Sh. Dasturiy ta'lim vositalardan foydalanish asosida bo'lajak geografiya fani o'qituvchilarining kreativligini rivojlantirishning ilmiy-metodik ahamiyati // Pedagogik akmeologiya: ilmiy-nazariy, metodik jurnal. – Buxoro, 2023. – №4(6). – B. [sahifa raqami ko'rsatilmagan].

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.